

Сутність інноваційної педагогічної діяльності

У статті розглянуто питання розвитку освіти в Україні з огляду на євроінтеграцію, що зумовило необхідність розгортання інноваційних процесів в освітній галузі. Обґрунтовано необхідність змін у діяльності вчителя, які приведуть до якісних змін у навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу, і наближення його результатів до стандартів європейського освітнього простору. Висвітлено аналіз проблем сучасної освіти та визначено компоненти професійної готовності вчителя і наголошено на перевагах інноваційної педагогічної діяльності.

Ключові слова: *інноваційна педагогічна діяльність, інноваційні процеси, інноватика, освіта України, інноваційний розвиток.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... У сучасній Україні впроваджується стратегія прискореного, інноваційного розвитку освіти і науки: забезпечуються умови для розвитку, самоствердження й самореалізації особистості впродовж життя. Інноваційні процеси, що відбуваються в освіті як у невід'ємній частині суспільства, вимагають відповідних змін у професійній діяльності вчителя. Нові вимоги держави і суспільства щодо розвитку і самореалізації особистості учня, вчителя обумовлюють необхідність розроблення теоретико-методичних засад формування вчителя як конкурентоспроможного фахівця, а також створення ефективного діагностичного механізму, який дозволить виявити конкретні резерви в його діяльності, перспективи професійного росту, шляхи професійного вдосконалення.

Упродовж останніх років на виконання цього стратегічного завдання було затверджено більше десяти державних документів, серед яких Закон України «Про освіту» (1991), «Про загальну середню освіту» (1999), «Про інноваційну діяльність» (2002), Укази Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013), «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» (2012), Постанова Кабінету Міністрів України «Положення про загальноосвітній навчальний заклад» (2010), наказ Міністерства освіти і науки «Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (2012) та інші.

Формулювання цілей статті... Метою нашої статті є розкриття сутності інноваційної педагогічної діяльності.

Виклад основного матеріалу... Розвиток інноваційних процесів у освіті на сучасному етапі зумовлюється:

- інтенсивним розвитком інформаційних технологій у всіх сферах людського буття;
- оновлення змісту філософії сучасної освіти, центром якої став загальнолюдський ціннісний вимір професійної діяльності;
- гуманістично зорієнтованим характером взаємодії учасників навчально-виховного процесу;
- необхідністю підвищення рівня активності та відповідальності педагога за власну професійну діяльність.

У зв'язку з цим винятково важливого значення набуває інноваційна діяльність педагога, що ґрунтується на основі наукового осмислення практичного педагогічного досвіду, організації цілеспрямованої педагогічної діяльності, зорієнтованої на зміну та розвиток навчально-виховного процесу з метою досягнення вищих результатів, одержання нового знання, формування якісно іншої педагогічної практики [6].

Освітніми інноваціями є вперше створені та вдосконалені освітні, навчальні, виховні, управлінські системи, їх компоненти, що мають істотно поліпшити результати освітньої діяльності.

Інтегровані інновації відкривають досконаліші шляхи піднесення якості наукових досліджень і реальних змін у практиці. Це підхід найретельнішого вивчення саме тих можливостей удосконалення системи, що з'являються на зіткненні різнопланових, різнорівневих і різнохарактерних поєднань.

Основу інноваційних процесів в освіті складають дві важливі проблеми педагогіки – проблема вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду та проблема впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику. Результатом інноваційних процесів є використання теоретичних і практичних нововведень, а також таких, що утворюються на межі

теорії і практики. Учитель може виступати автором, дослідником, користувачем і пропагандистом нових педагогічних технологій, теорій, концепцій.

Потреба в інноваційній спрямованості педагогічної діяльності в умовах реформування освіти спричинена певними обставинами: *по-перше*, входження України у гуманітарний контекст світової цивілізації викликало необхідність докорінної зміни системи освіти, методології і технології організації навчально-виховного процесу у навчальних закладах різного типу: середній загальноосвітній школі, ліцеях, гімназіях, авторських школах, коледжах тощо. Пошуки, які ведуть колективи навчальних закладів нового типу, можуть збагатити не лише шкільну практику, а й педагогічну науку.

По-друге, виконання соціального замовлення формування всебічно розвиненої особистості, здатної засвоювати й творчо розвивати культуру, потребує постійного пошуку нових методів, організаційних форм, технологій навчання і виховання. В цій ситуації суттєво зростає роль і авторитет педагогічного знання, яке може стати теоретичною базою для інновацій.

По-третє, змінився характер ставлення учителів до факту засвоєння і застосування педагогічних нововведень. Якщо раніше інноваційна діяльність обмежувалася використанням рекомендованих зверху нововведень, то сьогодні вона набуває дослідницько-пошукового характеру: учитель обирає нові програми, підручники, використовує нові прийоми і способи педагогічної діяльності.

По-четверте, створилася реальна ситуація конкурентоспроможності закладів освіти, спричинена входженням загальноосвітніх навчальних закладів у ринкові відносини, створенням нових типів навчальних закладів, у тому числі й недержавних.

Інноваційні процеси в системі освіти засвідчують якісно новий етап взаємодії й розвитку науково-педагогічної та педагогічної творчості і процесів застосування її результатів. Для нього характерною є тенденція до ліквідації розриву між процесами створення педагогічних новацій і процесами їх сприйняття, адекватного оцінювання, освоєння і застосування, а також до подолання суперечності між стихійністю цих процесів і можливістю та необхідністю свідомого управління ними.

Інноваційною педагогічною діяльністю займається багато творчих вчителів, серед яких умовно можна виокремити три групи:

- вчителі-винахідники, які приходять до нового в результаті власних пошуків;
- вчителі-модернізатори, які вдосконалюють і по-новому використовують елементи створених систем задля позитивного результату;
- вчителі-професіонали, які швидко сприймають і досконало використовують як традиційні, так і нові підходи та методи [7].

На думку вчених, основними проблемами, з якими зустрічатимуться вчителі у третьому тисячолітті, є:

- постійне ускладнення змісту освіти, гарантування високого рівня освітніх стандартів;
- самостійна постановка і вирішення творчих і дослідницьких завдань;
- ускладнення проблем виховання;
- безперервне оволодіння прогресивними технологіями навчання і виховання, новими досягненнями вітчизняного і зарубіжного досвіду;
- розв'язання складних професійно-педагогічних проблем, які вимагають інтеграції знань, практичних умінь і навичок із таких суміжних з педагогікою наук як філософія, психологія, медицина, релігієзнавство, економіка, правознавство тощо.
- робота в єдиному інформаційному середовищі, що передбачає раціональне використання інформаційних технологій у навчально-виховному процесі.

Забезпечити реалізацію визначених проблем зможе лише вчитель з високою професійною компетентністю, розвиненими творчими, дослідницькими здібностями, високим рівнем інтелігентності, духовно-морального потенціалу, конкурентоспроможності, ерудованості, здібностей до безперервної освіти. Сучасна освіта все більше набуває інноваційного характеру, тому професіонали в галузі освіти повинні бути здатними до інноваційного мислення навчання упродовж всього життя і подальшої життєдіяльності. Таким чином, інноваційна стратегія стає основою реалізації різних форм діяльності у різноманітних навчальних закладах [8].

Предмет інноватики, зміст і механізми інноваційних процесів розглядають у площині об'єднання двох взаємозалежних між собою процесів. Їх об'єктивний взаємозв'язок полягає в тому, що процес вивчення, узагальнення і поширення педагогічного досвіду має своєю кінцевою метою впровадження нового, передового досягнення в щоденну практику. Таким чином, результатом інноваційних процесів має бути використання теоретичних і практичних нових розробок у цілісному педагогічному процесі. А це, в свою чергу, передбачає важливість управлінської діяльності процесами створення, освоєння і використання педагогічних нововведень.

На етапі зародження інноваційної діяльності, її загальних творчих основ створюються найефективніші умови для розвитку інноваційної діяльності вчителя, формування у нього прагнення до нового. Основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, впровадженні новостворених у традиційну систему, що передбачає досягнення найвищого ступеня педагогічної творчості. Суб'єктом, носієм інноваційного процесу є насамперед, вчитель-новатор. Звернення до аналізу проблем сучасної освіти потребує вирішення завдань оцінки й розробки структури формування інноваційної діяльності вчителя. Ці завдання мають глибокий соціально-педагогічний зміст, оскільки від їх вирішення залежить успіх реформ у системі освіти, перспективи розвитку школи.

Інноваційні процеси поділяють на окремі етапи на основі різних видів діяльності, що забезпечують створення й упровадження нововведення та об'єднують терміном «інноваційна діяльність». Її характер змінюється під час переходу від одного етапу цього процесу до іншого.

На думку І.Дичківської, інноваційна діяльність, будучи складним і багатоплановим феноменом, своїм змістом охоплює: процес взаємодії індивідів, спрямований на розвиток, перетворення об'єкта, переведення його в якісно новий стан; системну діяльність щодо створення, освоєння та застосування нових засобів; особливий вид творчої діяльності, що об'єднує різноманітні операції і дії, спрямовані на набуття нових знань, технологій, систем. Це і є характерною особливістю інноваційної діяльності в педагогічній сфері [6, с.1].

Інноваційна педагогічна діяльність структурно охоплює *зовнішні* (мета, засоби досягнення, об'єкт впливу, суб'єкт діяльності, результат) і *внутрішні* (мотивація, зміст операції) компоненти. Як і будь-яка педагогічна діяльність виконує гностичну (пізнавальну), проектувальну (перспективне планування завдань і способів їх вирішення), конструктивну (співпраця педагога і вихованців), комунікативну (взаємодія педагога з учнями, колегами), організаторську (поетапність дій педагога і вихованців) функції.

Головними особливостями інноваційної діяльності є особистісний підхід, творчий, дослідно-експериментальний характер, стійка мотивація на пошук нового в організації навчально-виховного процесу.

У свою чергу, М.Меладзе характеризує інноваційну діяльність вчителя як особистісну категорію, як процес та результат творчої діяльності. При цьому дослідниця зауважує, що для здійснення цієї діяльності необхідне вміння будувати концептуальну основу педагогічного нововведення, що охоплює діагностику, прогнозування, розроблення програми експерименту, аналізу її здійснення, а також спостереження за етапами впровадження і їх результатами, корекцію та рефлексію інноваційних дій.

Модель інноваційної діяльності, яку запропонували В.Сластьонін і Л. Подимова містить *структурні* (мотиваційний, креативний, технологічний, рефлексивний) і *функціональні* (особистісно вмотивована перебудова освітніх програм, застосування нового, формулювання мети й загальних концептуальних підходів, планування етапів експериментальної роботи, прогнозування труднощів, упровадження нового в педагогічний процес, корекція та оцінка інноваційної діяльності) компоненти, *критерії* (творче сприйняття нововведень, педагогічне інноваційне мислення, культура спілкування) та *рівні* (репродуктивний, евристичний, креативний) [10].

Готовність до інноваційної діяльності є підґрунтям для формування інноваційної позиції вчителя. За структурою це складне інтегративне утворення, яке охоплює різноманітні якості, властивості, знання, навички особистості. Як один із важливих компонентів професійної готовності є передумовою ефективною діяльності вчителя, максимальної реалізації його можливостей, розкриття творчого потенціалу. Готовність до інноваційної діяльності зумовлена особливостями особистісного розвитку, професійної спрямованості, професійної освіти, виховання й самовиховання, професійного самовизначення педагога [5].

Розвиток професійної спрямованості особистості передбачає збагачення її мотивів: від окремого мотиву до усе більш різнобічної системи мотивів.

Мотиви, на яких ґрунтується професійна спрямованість, є неоднорідними. Представляється цілком можливим визначити їхні групи відповідно особливостей індивідуальної спрямованості людини:

- I група – мотиви, що виражають потребу в тому, в чому полягає основний зміст професії;
- II група – мотиви, що відображають певні особливості професії в суспільній свідомості (мотиви престижу, суспільної значущості професії);
- III група – сформовані потреби особистості, що актуалізуються при взаємодії із професією (мотиви саморозкриття й самоствердження, матеріальні потреби, особливості характеру, звички тощо);

• IV група – мотиви, що виражають особливості самосвідомості особистості в умовах взаємодії із професією (переконаність у власній придатності, у володінні достатнім творчим потенціалом, у тому, що дана професія є покликанням тощо);

• V група – мотиви, що виражають зацікавленість людини в зовнішніх, об'єктивно незначних атрибутах професії.

Домінуючим мотивом професійної успішності вчителя можна визнати професійний ідеал як суб'єктивну модель бажаного вдосконалення особистості педагога.

Акцентуючи увагу на гуманістичному характері інноваційної діяльності О.Козлова відзначає, що вона «не повинна приносити шкоду ані учню, ані вчителю, ані школі, ані суспільству» і пропонує у структурну модель інноваційної діяльності вчителя ввести як одну з її складових валеологічний компонент [9, с.16].

Валеологічний аспект педагогічної, інноваційної діяльності пов'язаний із розвитком гуманістичних цінностей та орієнтацій учителів. Під час аналізу доцільності та оцінки нововведень у навчально-виховному процесі визначальними мають стати критерії здоров'я, екології (людини й освіти).

Враховуючи спрямування нововведень на об'єкти інноваційної діяльності (учнів) і їх вплив на вчителів, у валеологічному компоненті інноваційної діяльності доцільно розмежувати два рівні. *Перший рівень* стосується учнів як об'єктів інноваційного впливу. Йдеться про забезпечення та підтримку сприятливих умов під час запровадження нововведень. *Другий рівень* валеологічного компонента передбачає аналіз характеру впливу інновацій на вчителів.

В основу технологічного компонента інноваційної діяльності покладені аналіз її структури та етапи розгортання інноваційних процесів:

• особистісно вмотивована перебудова освітніх проектів, їх інтерпретація, активний пошук інноваційної інформації, ознайомлення з нововведеннями;

• професійно вмотивований аналіз власних можливостей щодо створення нововведення; прийняття рішення щодо його використання;

• формулювання мети і концептуальних підходів до застосування нововведення;

• прогнозування змін, труднощів, результатів інноваційної діяльності;

• обговорення з колегами, адміністрацією, консультантами шляхів упровадження інновацій;

• розробка концептуальної основи та етапів експериментальної роботи;

• реалізація інноваційних дій, спостереження за розвитком інноваційного процесу;

• здійснення контролю та корекція введення нового, оцінка результатів, рефлексія інноваційної діяльності [6, с.13].

Сучасне суспільство потребує людей нового типу, здатних системно і конструктивно мислити, швидко знаходити потрібну інформацію, приймати правильні рішення, продукувати принципово нові ідеї в різних галузях знань. Для вирішення цього завдання потрібні нові підходи, нове педагогічне мислення, нове ставлення педагога до своєї діяльності. Гуманістична парадигма освіти орієнтується на пріоритет особистості, яка розвивається, вміє вчитися, самостійно здобувати інформацію, набувати необхідні знання. Дотримання цих умов є запорукою реалізації ідеї навчання «впродовж усього життя». У зв'язку з цим особливого значення набуває підвищення рівня інформаційної культури особистості.

Так, Т.Демиденко вважає за необхідне введення інформаційного компонента у структуру інноваційної діяльності вчителя або будь-якого іншого фахівця. Інформаційна діяльність учителів охоплює декілька взаємопов'язаних процесів (етапів), а саме:

• пошук та отримання професійно важливої інформації;

• її аналіз та систематизація;

• використання одержаних матеріалів безпосередньо у педагогічній та інноваційній (дослідницькій) діяльності;

• створення нової інформації.

Спираючись на розглянуті моделі та дослідження, ми уточнили структуру інноваційної діяльності вчителя. Доповнена модель інноваційної діяльності вчителя містить такі структурні компоненти: мотиваційний; креативний; технологічний; валеологічний; рефлексивний; інформаційний (що характеризує інформаційну культуру вчителя-новатора й ефективність його інформаційної діяльності).

У педагогічній інноватиці утвердився такий алгоритм (система операцій) впровадження нового:

• вивчення завдань, передбачених нормативними документами;

• аналіз практики і зіставлення отриманих у його процесі даних із соціальними вимогами;

• моделювання еталонних результатів, яких очікують у результаті перетворення педагогічної практики;

• пошук ідей, рекомендацій, що можуть бути впроваджені;

- розроблення комплексної програми, яка охоплює закономірності впровадження нового;
- відбір дидактичних, матеріальних, інформаційних, організаторських засобів тощо;
- теоретична, методична, психологічна підготовка учасників впровадження нового;
- встановлення зв'язку з авторами рекомендацій [7].

Отже, сучасне суспільство потребує педагогічних фахівців нового типу, здатних системно і конструктивно мислити, швидко знаходити потрібну інформацію, приймати правильні рішення, продукувати принципово нові ідеї в різних педагогічних напрямках.

Школа як один із найважливіших інститутів соціалізації людини, підготовки молоді до ролі активних суб'єктів майбутніх суспільних процесів повинна бути винятково уважною як до нових реалій і тенденцій суспільного розвитку, так і до нововведень у сфері змісту, форм і методів навчання та виховання. Відповідно інноваційність має характеризувати професійну діяльність кожного вчителя. Нововведення (інновації) не виникають самі собою, а є результатом наукових пошуків, аналізу, узагальнення педагогічного досвіду.

Підготовка конкурентоспроможних вчителів та керівників закладів освіти, на думку О.Маринівської, щодо здійснення інноваційної освітньої діяльності потребує трансформації традиційної системи в інноваційну, що передбачає цілеспрямовані зміни, які покращують результати діяльності закладу освіти щодо надання якісних освітніх послуг за допомогою застосування нових технологій управління якістю підвищення кваліфікації та науково-методичного супроводу вчителів до інноваційної діяльності.

Удосконалення навчально-виховного процесу здійснюється в контексті таких глобальних освітніх тенденцій:

- масовий характер освіти та її неперервність;
- значущість освіти для індивіда і суспільства;
- орієнтація на активне освоєння людиною способів пізнавальної діяльності;
- адаптація освітнього процесу до запитів і потреб особистості;
- орієнтація на демократизацію всіх освітніх структур;
- орієнтація навчання на інновації, особистість, забезпечення можливостей її саморозвитку та саморозкриття, загальні та фахові компетенції;
- людиноцентричне спрямування освіти та гуманістична спрямованість інноваційних процесів;
- організаційні, структурні та змістові нововведення в навчально-виховний процес підпорядковані принципу «освіта впродовж усього життя»;
- освіта стає пріоритетною галуззю фінансування в розвинених країнах. Стан освіти і перспективи її розвитку значною мірою залежать від політики держави у цій сфері. У багатьох країнах державна освітня політика вважає високий професійний і загальнокультурний рівень населення важливою умовою соціально-економічного розвитку, збереження і підвищення конкурентоспроможності національної економіки на світових ринках, безпеки і соціальної стабільності. На початку третього тисячоліття радикально змінюється державна освітня політика і в Україні. Розпочалося становлення нових парадигм освіти, орієнтованих на входження нашої країни у світовий освітній простір, поглиблюються тенденції диференціації освіти. Міжнародне співробітництво покликане сприяти розширенню можливостей громадян України щодо отримання якісної освіти та ефективного використання свого фахового потенціалу в країнах розвинутої демократії. Така співпраця мала б сприяти і залученню додаткових іноземних інвестицій у розвиток освіти в Україні. Реалізація принципу варіативності дає змогу педагогічним колективам навчально-виховних закладів обирати і конструювати педагогічний процес за будь-якими моделями, зокрема й авторськими. Це супроводжується суттєвими позитивними змінами в педагогічній теорії та практиці:

- створенням різних варіантів змісту освіти, використанням можливості сучасної дидактики у підвищенні ефективності освітніх структур;
- здійсненням наукових розробок і практичним обґрунтуванням нових педагогічних ідей і технологій.

Особливістю сучасної освіти є взаємодія різних педагогічних систем і технологій навчання, апробування на практиці як нових форм, так і цілісних педагогічних систем – інтеграції наукової та народної педагогіки. Однак сучасний стан системи освіти не задовольняє багатьох педагогів, які в ній працюють. Прагнення до змін, зняття певних обмежень на інноваційну діяльність сприяли зародженню широкого інноваційного руху в системі освіти. Неабиякі можливості для якісних змін в освіті пов'язані з інтенсивним розвитком засобів комунікації, інформаційних та мультимедійних технологій.

Професіоналізація педагога і входження його в інноваційний режим роботи неможливі без творчого самовизначення, в якому провідну роль відіграє його налаштованість на самовдосконалення, самоосвіту, саморозвиток, без чого неможливе забезпечення нової якості освіти.

Динаміка сучасного розвитку цивілізації, прогнозування його перспектив приводять до висновків, що освітня система, навчальний заклад, педагогічний колектив, педагог, які ігнорують у своїй діяльності інноваційний чинник, не лише відставатимуть від суспільних процесів, тенденцій, а й спричинять формування особистості, покоління, заздалегідь запрограмованих на аутсайдерські (останні) інтелектуальні, духовні, соціальні позиції. Педагог із застарілими знаннями, байдужий до пізнання й використання у своїй діяльності нового, формуватиме подібні комплекси й у своїх вихованців, з яких мало хто зможе стати успішною особистістю. З розвитком цивілізації, тобто продукуванням нових знань, створенням нових технологій, систем комунікацій, ускладненням соціальних зв'язків, постійно оновлюються вимоги до якості освіти, одним із найважливіших засобів забезпечення якої є інноваційність освітнього пошуку [4].

Інноваційність необхідно розглядати не тільки як налаштованість на сприйняття, продукування і застосування нового, а насамперед як відкритість та демократичність освітньої системи. Стосовно особистісного чинника педагогічної діяльності це означає:

- відкритість вихователя до діалогічної взаємодії з вихованцями, яка передбачає рівність психологічних позицій обох сторін;
- відкритість культурі й суспільству, яка виявляється у прагненні педагога змінити дійсність, дослідити проблеми та обрати оптимальні способи їх розв'язання;
- відкритість свого «Я», власного внутрішнього світу, тобто організація такого педагогічного середовища, яке сприяло б формуванню і розвитку образу «Я».

Під інноваційним розвитком освіти слід розуміти комплекс створених та запроваджених організаційних та змістових нововведень, розвиток низки факторів та умов, необхідних для нарощування інноваційного потенціалу освітньої системи. Такий складний психолого-педагогічний процес вимагає чітко спланованих системних дій з боку всіх освітянських структур, які в своїй сукупності складають основу інноваційної політики. За своїм змістом, формами і методами освіта постійно реагує на нові суспільні виклики, реалії, враховує тенденції, перспективи розвитку людства, національного буття народу. Однак, оновлення навчально-виховної практики, в силу різних причин, часто відстає від темпів цивілізаційного розвитку, соціальних вимог до освіти. Тривалий час, особливо на ранніх етапах розвитку людства, ця проблема була не настільки гострою, як в індустріальну і постіндустріальну (інформаційну) епохи. Помітно актуалізувалася вона наприкінці другої половини ХХ ст., що зумовлено колосальним проривом у науково-технічному розвитку, радикальною зміною традиційних уявлень про світ, життя, його цінності, майбутнє цивілізації. На сучасному етапі все очевиднішим стає те, що традиційна школа, орієнтована на передавання знань, умінь і навичок від покоління до покоління, від учителя до учня, не встигає за темпами їх нарощування. Значна частина знань, які засвоюють учні, була здобута людством 200-400 років тому. Сучасна школа недостатньо розвиває здібності, необхідні їй випускникам для того, щоб самостійно самовизначитися у глобалізованому та надзвичайно динамічно змінному світі, приймати обґрунтовані рішення щодо свого майбутнього, бути активними, конкурентоспроможними і мобільними суб'єктами на ринку праці. Головними недоліками традиційної системи освіти є породжені нею невміння і небажання дітей активно вчитися, несформованість ціннісного ставлення до власного розвитку, освіти та соціуму в цілому [11].

Інноваційне навчання – це зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна та освітня діяльність, яка ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості. С. Гончаренко визначає готовність до самоосвіти, як інтегральну якість особистості, що характеризується наявністю прагнення постійно розширювати діапазон сприймання життя з метою більш глибокого його розуміння і здатності до систематичної навчальної діяльності (уміння вільно орієнтуватися в різних джерелах інформації, критично аналізувати їх самостійно знаходити відповіді на всі актуальні питання життя) [3].

Створення інноваційного середовища в навчально-виховному закладі вимагає:

- загального розуміння необхідності введення інновації в навчально-виховний процес (від директора школи до учня);
- відповідального ставлення до професійного фахового рівня вчителів закладу (їх фахова освіта, стан з підвищенням кваліфікації, діяльність методичних рад тощо);
- створення відповідної матеріально-технічної бази;
- залучення науковців – викладачів вищих навчальних закладів, інститутів післядипломної педагогічної освіти тощо.

Інноваційна політика як системна діяльність держави щодо конкретної особистості, суспільства в цілому, здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій, інформаційній та інших сферах. Вона активно ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов для поширення інноваційних технологій і процесів, розвитку інтелектуального і духовного

потенціалу українського суспільства. Для України інноваційна стратегія в політичному плані розглядається як вагомий важіль, здатний не лише зупинити деструктивні процеси, але й сприяти підвищенню інноваційного потенціалу суспільства.

По-перше: Інноваційний розвиток освіти в Україні супроводжується інтеграцією науково-освітнього потенціалу. Гіпотетично виправданим можна вважати твердження: якщо в освітньому просторі створити умови, сприятливі для поширення педагогічних інновацій, інтеграційні процеси протікатимуть продуктивніше, а перспективи розвитку суспільства будуть очевиднішими.

По-друге: Водночас, інтенсивно посилюється тенденція до технологізації педагогічних процесів шляхом впровадження новітніх технологій, методик, сучасних інформаційних засобів навчання, які в цілісному своєму поєднанні закладають основу інноваційного розвитку освітньої галузі.

Одним із пріоритетних напрямів подальшого розвитку України є орієнтація на європейську інтеграцію. Важливу роль в цьому процесі відіграє адаптація вітчизняної моделі загальноосвітнього навчання до вимог європейської освітньої системи, що ґрунтується «...на п'ятьох основоположних принципах створення єдиного освітнього простору: багатокультурна Європа, мобільна Європа, Європа професійної підготовки для всіх, Європа сучасних умінь і навичок, Європа, відкрита для світу» [2].

Підсумовуючи вище викладене, ми можемо зробити висновки. Тенденції розвитку освіти в Україні з огляду на євроінтеграцію зумовили необхідність розгортання інноваційних процесів в освітній системі. Освіта є пріоритетною сферою в соціально-економічному, духовному та культурному зростанні української державності. Саме через зміни у діяльності вчителя можна домогтися якісних змін у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи, наблизити його результати до стандартів європейського освітнього простору.

Список використаних джерел і літератури:

1. Васильєва М. П. Теорія педагогічної деонтології : монографія / М. П. Васильєва ; Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Х. : Нове слово, 2003. – 216 с.
2. Волович В. Болонський процес і нова парадигма освіти в Україні / В. Волович // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2004. – № 4. – С.192–198.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
4. Грабовська Т. І. Інноваційний розвиток освіти: особливості, тенденції, перспективи / Т. І. Грабовська, М. І. Талапканич, В. В. Химинець. – Ужгород, 2006. – 232 с.
5. Демиденко Т. М. Підготовка майбутнього вчителя трудового навчання до інноваційної діяльності : Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. / Т. М. Демиденко. – Черкаський національний університет. – Черкаси, 2004. – С.17.
6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004.
7. Дичківська І. М. Формування інтелектуальних мотивів у контексті інноваційного навчання в підготовці фахівців: методологія, технологія, теорія, досвід, проблеми. Збірник наук. праць. Ч. 3. / І. М. Дичківська. – Київ – Вінниця, 2003. – С.327 – 331.
8. Завалевський Ю. І. Конкурентоспроможний вчитель: теорія і практика: Навч. посібник / Ю. І. Завалевський. – Чернівці: Букрек, 2010. – 216 с.
9. Козлова О. Г. Підготовка вчителя до інноваційної діяльності в системі післядипломної освіти: Автореф. дис.... канд. пед. наук : 13.00.04 / О. Г. Козлова. – К. : АПН України, 1997. – 19 с.
10. Сисоева С. О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня / С. О. Сисоева. – К. : Поліграфкнига, 1996. – 406 с.
11. Химинець В. В. Інновації в сучасній школі / В. В. Химинець. – Ужгород, 2004. – 168 с.

Spysok vykorystanykh dzherel i literatury:

1. Vasylyeva M. P. Teoriia pedahohichnoi deontologii : monohrafiia / M. P. Vasylyeva ; Khark. derzh. ped. un-t im. H. S. Skovorody. – KH. : Nove slovo, 2003. – 216 s.
2. Volovych V. Bolonskyi protses i nova paradyhma osvity v Ukraini / V. Volovych // Sotsiolohiya : teoriya, metody, marketynh. – 2004. – № 4. – S.192-198.
3. Honcharenko S. U. Ukrayinskyi pedahohichni slovnyk / S. U. Honcharenko. – K. : Lybid, 1997. – 376 s.
4. Hrabovska T. I. Innovatsiyni rozvytok osvity : Osoblyvosti, Tendentsii, perspektyvy / T. I. Hrabovska, M. I. Talapkanych, V. V. Khymynets – Uzhhorod, 2006. – 232 s.
5. Demydenko T. M. Pidhotovka maybutnoho vchytelia trudovoho navchannia do innovatsiinoi diialnosti: Avtoref. dys ... kand. ped. nauk : 13.00.04. / T. M. Demydenko. – Cherkaskyi natsionalnyi universytet. – Cherkasy, 2004. – S.17.
6. Dychkivska I. M. Innovatsiini pedahohichni tekhnologii / I. M. Dychkivska. – K. : Akademvydav, 2004.
7. Dychkivska I. M. Formuvannia intelektualnykh motyviv u konteksti innovatsiinoho navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv : metodolohiia, tekhnolohiia, teoriia, dosvid, problemy. Zbirnyk nauk. prats. CH.3. / I. M. Dychkivska. – Kyiv – Vinnytsia, 2003. – S.327 – 331.
8. Zavalevskiy Yu. I. Konkurentospromozhnyi vchytel : Teoriia i praktyka: Navch. posibnyk / Yu. I. Zavalevskiy. – Chernivtsi : Bukrek, 2010. – 216 s.
9. Kozlova O. H. Pidhotovka vchytelia do innovatsiinoi diialnosti v systemi pislidyplomnoi osvity : Avtoref. dys .... kand. ped. nauk : 13.00.04 / O. H. Kozlova. – K. : APN Ukrainy, 1997. – 19 s.

10. Sysoieva S. O. Pidhotovka vchytelia do formuvannia tvorchoi osobystosti uchnia / S. O. Sysoieva. – K. : Polihrafknyha, 1996. – 406 s.

11. Khymynets V. V. Innovatsii v suchasni shkoli / V. V. Khymynets. – Uzhhorod, 2004. – 168 s.

Аннотация

Юрий Завалевский

Сущность инновационной педагогической деятельности

В статье рассмотрены вопросы развития образования в Украине с учетом евроинтеграции, что обусловило необходимость развертывания инновационных процессов в образовательной отрасли. Обоснована необходимость изменений в деятельности учителя, которые приведут к качественным изменениям в учебно-воспитательном процессе общеобразовательного учебного заведения, и приближения его результатов к стандартам европейского образовательного пространства. Сделан анализ проблем современного образования. Определены компоненты профессиональной готовности учителя и сделан акцент на преимуществах инновационной педагогической деятельности.

Ключевые слова: инновационная педагогическая деятельность, инновационные процессы, инноватика, образование Украины, инновационное развитие.

Summary

Yurii Zavalevskiy

Essence of Innovative Pedagogical Activity

The question of development of education in Ukraine taking into account eurointegration that stipulated the necessity of development of innovative processes for educational branch has been considered in the article. The necessity of changes in the activity of a teacher which will result in high-quality changes in educational process of general educational establishment and approaching of its results to the standards of European educational space has been grounded. The analysis of problems of modern education has been done. The components of professional readiness of a teacher have been determined and the accent on the advantages of innovative pedagogical activity has been made.

Key words: innovative pedagogical activity, innovative processes, innovation (innovatika), education of Ukraine, innovative development.

Дата надходження статті: «22» вересня 2014 р.

УДК:371.134.002.54(045)

ЛАРИСА ЗДАНЕВИЧ,

доктор педагогічних наук, доцент
(м.Хмельницький)

Особливості застосування різних форм роботи щодо подолання проявів дезадаптації майбутніх вихователів у ВНЗ

У статті здійснено аналіз різних форм педагогічної роботи щодо подолання проявів дезадаптації майбутніх вихователів у вузі. Розкрито особливості феномена адаптації-дезадаптації підлітків у різних галузях психолого-педагогічної науки, труднощі підліткового віку, зазначено, що на сучасному етапі під дезадаптацією розуміється сукупність ознак та проявів, які свідчать про невідповідність взаємодії людини з навколишнім середовищем. Визначено деякі характеристики соціального статусу студента перших курсів. Суттю такого статусу можна вважати оволодіння нормами і функція ми майбутньої професійної діяльності. Відмінними рисами соціального статусу можуть бути: усвідомлення нової якості в своїй соціальній позиції, підвищене почуття власної гідності; прагнення закріпитися в цій новій для себе позиції; прагнення домогтися перших успіхів, які підтверджують нову, більш високу, позицію; інтерес і старанність у виконанні навчальної та іншої роботи в стінах педагогічного вузу; різноманітність навчальних і позакласних інтересів. Проаналізовано підходи щодо впливу чинників (освітнього, сімейного, середовищного, соматичного, психічного, вікового, коригувально-профілактичного) на соціальну дезадаптацію, дано коротку характеристику зазначеного феномена. Створено та описано програму спецкурсу для викладачів та кураторів академічних груп щодо запобігання проявів дезадаптації студентів-першокурсників та прискорення їхньої адаптації.

Ключові слова: майбутні вихователі, адаптація, дезадаптація, спецкурс, профілактика, студент, підлітковий вік.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Проблема вузівської дезадаптації надзвичайно актуальна, адже труднощі у навчанні та вихованні підлітків ставлять серйозні завдання перед суспільством. Тлумачення феномена дезадаптації підлітків у різних галузях психолого-педагогічної науки передбачає висвітлення саме тих сторін названого процесу, які складають предмет